

In turneu cu teatrul „V. Alecsandri” din Iași

Un tren lung și greu părăsea în dimineața zilei de 26 septembrie Iași... Călătorii păreau imbarcați ca pentru o lungă călătorie. Și totuși, trenul odată pornit, călătoria nu a durat mai mult de trei ceasuri. Oprirea s-a făcut în gara unui oraș modern, pavoazat sărbătorește, în sunetele unei orchestre puternice. Am descifrat în scrierea chirilică numele gării: Chișinău. Era primul nostru popas cu turneul Teatrului Național și al Operei de Stat din Iași, în Republica Socialistă Sovietică Moldovenească.

Peste 250 de oameni, actori, cîntăreți, soliști, instrumentiști, oameni de scenă, au privit cu uimire la primirea festivă la care participa parcă întreg orașul, abundența de flori de toamnă revărsată peste peron, dar mai ales fețele oamenilor vădind acea sinceră dragoste și prietenie pe care expresiile de politețe și zimbetele oficiale nu o pot înlocui.

Chiar în timpul discursurilor, au avut loc primele apropieri, primele stringeri de mînă, s-au făcut schimburi de adrese. Prima călătorie ne-a adus revelația unui oraș modern, scăldat în soarele roșcat ca o vulpe al unei amiezi de toamnă. Bulevarde uriașe sparte în inima orașului deschideau perspective care se topeau în depărtare, o abundență de pomi și verdeață dădea un aer proaspăt orașului. Erau cu noi foarte mulți actori care jucaseră în turnee prin Chișinău odinioară, erau alții care fuseseră angajați acum 20—25 de ani în acest oraș. Se frecau la ochi cu uimire; orașul le părea altul, de nerecunoscut, crescut din propria lui cenușă, presărat peste tot cu schele imense și guri lacome de escavator. Lumina de neon dădea străzilor în noapte un aer molcom, liniștit, cu toată arhitectura lor modernă. Și cum hotelul la care am fost găzduiți se afla în coasta teatrului, am vizitat imediat clădirea în care actorii aveau să joace: o sală mare de peste 800 de locuri, cu loji și balcoane, o clădire sobră într-un stil baroc.

Am răsfoit ziarele locale: *Moldova socialistă*, *Cultura Moldovei*, *Tineretul Moldovei*, *Sovietskaia Moldavia* etc. În prima pagină, toate anunțau, cu litere mari și fotografii, sosirea formațiilor românești, odată cu urările de bun-venit.

Chiar în ziua sosirii, o întîlnire artistică în fața spectatorilor a făcut prima cunoștință scenică între artiștii romini și cei moldoveni. Sala Filarmonicii s-a dovedit a fi cu totul neîncăpătoare în fața nenumăraților spectatori dornici să nu piardă nici această întîlnire, la care șeful delegației, ministrul adjunct al Învățămîntului și Culturii, Ion Pas, a vorbit unui public atent și interesat despre cuceririle culturii în patria noastră.

Primele spectacole

Întîlneam la tot pasul afișe imense anunțînd primul spectacol: *Coana Chirița*. Iubit, prețuit și bine cunoscut, V. Alecsandri este unul din autorii studiați în cadrul

cursului de „literatură clasică“ în școli medii și universități. Era cunoscută de asemenea și interpretarea lui Miluță Gheorghiu din înregistrarea făcută și transmisă ades de postul de radio București. De aceea nu ni s-a părut surprinzătoare știrea că biletele fuseseră epuizate cu mai bine de o lună în urmă... În fața teatrului, seara, o mulțime se revărsa asemenea unei manifestații, asaltând intrarea teatrului, în nădejdea găsirii unui loc.

— N-aveți un bilet în plus? a fost întrebarea pe care am ascultat-o de sute de ori.

Apariția Coanei Chirița călare a stîrnit furtuni de aplauze. De la „înălțimea“ unui cal falnic, Miluță Gheorghiu în costum de „amazoaică“ a făcut primul contact cu publicul din Chișinău. Sosită cu rochii, costume, o falnică trăsură și un... curcan ce îndeplinea toate formele vamale, inclusiv certificatele de sănătate, *Coana Chirița* s-a jucat ca la Iași. Ansamblul teatral a fost completat de orchestra și corul Operei din Iași, ceea ce a dat rotunjime spectacolului. Ovațiile finale, ploaia de flori care a acoperit scena au fost întărite de cronicile apărute a doua zi în presă: *Un spectacol de mare artă; Un strălucit succes al artiștilor ieșeni* etc.

S-au subliniat înțelegerea critică și reliefa mediului social al piesei, integritatea artistică a genului, echilibrul și ponderea interpreților, dintre care Miluță Gheorghiu a fost elogiat în mod special.

Un tânăr cronicar, furat de perfecțiunea travestiului, scria: „artista (sic!) Miluță Gheorghiu a fost admirabilă etc. etc.“ Nici nu se putea un compliment mai nimerit pentru credinciosul soldat al scenei ieșene, care a și fost sărbătorit la Chișinău în cadrul unei recepții cu ocazia împlinirii a 60 de ani...

Remus Ionașcu, N. Șubă, C. Burlacu, Alf. Radwanski, Eliza Nicolau, Julieta Haluș au completat distribuția primului spectacol, la care toți cronicarii au evidențiat regia lui Victor Bumbăști. S-a urmărit cu mult interes spectacolul cu piesa lui Virgil Stoescu și Octavian Sava *Nota zero la putare*, ca și comedia lui Al. Kirîțescu *Gaițele*, mult apreciată pentru latura ei satirică și demascatoare, avînd ca principal pivot artistic interpretarea artistei emerite Marioara Davidoglu (Aneta Duduleanu).

Cîteva cuvinte despre un spectacol care s-a bucurat de o mare prețuire: *Școala birfelilor* de Sheridan. Publicul și cronicile au salutat dubla izbîndă a regizorului și actorului Dan Nasta, care a prelungit cu o mare finețe artistică nuanța incisivă a textului în spectacol. Mergînd pe linia unei sobrietăți de gust, stilizînd organic conținutul, decorurile și personajele, Dan Nasta a încheat un spectacol armonic. Umorele implicate în personajele comediei a fost subliniat și printr-un fericit joc al cortinei de catifea, care crea în faldurile ei un cadru inspirat și plin de sugestivitate caracterelor eroilor. Ritmul trepidant, vorbirea precipitată a „birfitorilor“ au suplinit perfect anacronismul situațiilor și universului uman al piesei. Decorurile și costumele au mers pe linie simplă de sugerare, în acorduri inspirate de culori.

Prezentată în premieră absolută pe scena Teatrului din Chișinău, *Școala birfelilor* a întrunit aprecierile unanime ale criticilor și specialiștilor teatrali.

Interpreții principali și mai cu seamă I. Lascăr, Raluca Sterian, C. Sava, St. Dănculescu, C. Dinulescu, Carmen Barbu, Gh. Vrînceanu și Dan Nasta și-au dat toată măsura talentului lor. Doi debutanți I. Oroveanu și V. Ciocîrdel și-au confirmat ample posibilități scenografice, ca și creatorul costumelor, Ovidiu Bubulac.

Spectacolul *Horia* de M. Davidoglu a impresionat prin amploarea montării și patosul grav, eroic al interpreților, din mijlocul cărora s-a făcut remarcat artistul emerit Gică Popovici în rolul lui Horia.

Trebuie să remarcă promptitudinea cronicilor, care apăreau a doua zi dimineața după fiecare spectacol, discernămîntul lor artistic, analiza temeinică făcută aproape fiecărui interpret în parte.

Teatrul Moldovenesc de Stat din Chișinău

Alături de o asemenea cronică am găsit inserate următoarele epigrame, sub semnătura Alexandru Donos :

*Am venit la teatru mulți — o droaie
S-o vedem pe Coana Chirițoie,
Dar pe scenă, spre uimire, noi
L-am văzut pe conul Chirițoi.*

*

*Privind „Nota 0 la purtare“
Un învățător n-avu răbdare
Și strigă din sală-n gura mare :
„Nota 5“ la interpretare !*

Călătorii . . .

Capitala R.S.S.M. nu a fost singurul loc al spectacolelor noastre. Autobuze confortabile ne-au purtat în orașe refăcute după război, moderne, de-a lungul unor șosele impecabile, către : Bender, Tiraspol, Soroca, Orhei, Bălți, sau centre mari raionale, ca Slobozia. Dintre porumbii copti în soarele rumân al toamnei, răsăreau de-a călare flăcăi care chiuiau ca la nuntă. Am fost primiți cu pâine și sare, cu alaiuri de călăreți în cos-

tume naționale, care ne așteptau la hotarele raioanelor, conducându-ne apoi cu steaguri în vînt și muzici săltărețe.

Spectacolul *Gaițele* s-a jucat pe scena teatrului din Bălți și în colhozul milionar Cojușna, iar *Nota zero la purtare* a fost prezentată pe scenele a patru mari colhozuri. Cu multă dragoste ne-a primit cunoscutul erou al Muncii Socialiste, Simion Rotaru, președintele colhozului Cojnița, colhoz așezat pe malul Nistrului. Gazdă primitoare, Simion Rotaru ne-a condus să-i vedem minunata gospodărie, colhozul întins dincolo de fruntariile orizontului. Ar părea curioasă poate afirmația că am jucat spectacole de mare montare în colhozuri, dacă n-am pomeni despre impresionantele case de cultură pe care le-am întilnit mai în fiecare colhoz, cu sălile lor de teatru prevăzute cu tot utilajul tehnic necesar și în care încăp 600, 800 și 1.000 de spectatori.

Ne-a impresionat de asemenea, pretutindeni, faptul că realități ale țării noastre erau bine cunoscute, că nume de eroi ai muncii, scriitori și artiști romîni erau pe buzele tuturor, că succesele, cuceririle noastre îi bucurau în egală măsură pe cetățenii republicii vecine.

Am vizitat hidrocentrala de la Dubăsari, expoziția agricolă republicană, muzee, combinate textile și alimentare, uzine uriașe, șantiere, în care clocotește viața R.S.S. Moldovenești.

Am prețuit din toată inima toate acestea, dar mai virtos decît orice, am prețuit omul sovietic, care le făurește. L-am întilnit mai întii în salopetă, sau brăzdînd ogoare; apoi, în scaun, ca spectator, entuziast dar lucid, generos cu aplauzele, nu lipsit însă de un ascuțit spirit critic, atent, receptiv. Acest spectator ne-a înconjurat cu atenții și cu o dragoste fără margini, a fost o gazdă pe care artiștii ieșeni nu o vor uita.

Interpreții piesei „Nota zero la purtare“, printre colhoznic

Nu pot trece cu vederea că o gripă îndrăcită a lovit pe mulți dintre interpreți. Adesea, cu o temperatură ce atingea 40 de grade, ei s-au suit pe scenă pentru a nu opri ori amina un spectacol, pentru a nu dezamăgi mai ales pe spectatori.

Se cuvine să fac mențiune și despre spectacolele Operei ieșene. Cu toate că are doar un an de existență, Opera din Iași a reușit, în *Traviata*, *Tosca* și *Bărbierul din Sevilla*, să arate calități remarcabile, mai ales un cor omogen, o orchestră valoroasă, precum și un cadru scenografic și regizoral îndrăzneț.

Am făcut cunoștință și cu dramaturgia originală a R.S.S.M., cu o interesantă lucrare bogată în investigații psihologice: *Lumina* de Andrei Lupan, cu comedia *Păsăruicile zburătoare* de B. Portnoi, cu *Amarul dragostei* de L. Corneanu.

Am asistat la lecturile, făcute special pentru colectivul nostru, a două piese noi: *Ani de cumpănă* de C. Condrea, o amplă și bogată frescă a domniei lui Vasile Lupu, scrisă cu finețe artistică, într-o limbă suculentă, plină de poezie, și o dramă puternică de Radu Bucov, a cărei acțiune reflectă frământările sociale ale pescarilor din Deltă pe vremea României burghezo-moșierești.

S-au legat prietenii trainice cu artiștii teatrului local (teatru care împlinește anul acesta 25 de ani de activitate — primul său sediu a fost la Tiraspol). Aceste prietenii au rămas, să fie consolidate la reîntîlnirile de la Iași, cu artiștii poporului: Știrbu, Darienko, Constantinov, Ureche și ceilalți.

...Am lăsat în urmă prieteni sinceri. I-am părăsit cu certitudinea că muncim pentru un țel comun. Întîlnirile delegației noastre, condusă de scriitorul Ion Pas, au legat prietenii ample cu scriitorii Republicii Moldovenești, cu Andrei Lupan, Radu Bucov, Liviu Deleanu, George Meniuc, C. Condrea, Săpunaru, Bogdan Istru, Cindea, Malarciuc, Iedlis.

„Steaua fără nume” la Teatrul în limba rusă din Chișinău

Cu un vădit interes am urmărit afișele care anunțau spectacolul cu piesa lui Mihail Sebastian la Teatrul în limba rusă din Chișinău. Îmi cercetez carnetul și revăd însemnările făcute după acest prim contact cu o traducere a piesei dramaturgului nostru.

Am asistat la un spectacol care a izbutit într-o bună măsură să transmită nealterat sensul și semnificația operei lui Sebastian. Acuratețea stilistică, sobrietatea artistică au caracterizat pe cei mai mulți dintre interpreți și meritul principal revine regizorului I. Sokolev. S-a insistat mai mult pe profilul social al eroilor și mai puțin pe broderiile psihologice care abundă în textul operei.

Regizorul a abordat mai copios fațeta satirică a scriitorului și l-a tratat mai mult ca autor al unei comedii decît al unei inspirații lirice. Acolo unde regizorul a folosit mijloacele sobre și discrete, s-a întîlnit îndeaproape cu Sebastian. Unele exagerări, unele șarjări au depășit însă cadrul stilului inițial al textului. În ce privește interpretarea, același Sokolev, în rolul șefului de gară, a fost cel mai izbutit și mai autentic personaj. Linia sobră caricaturală, ticurile discrete, filate artistic, degajarea scenică au dat viață personajului. Mai puțin egală, artista T. Petkevici (Necunoscuta) și-a pornit rolul cu o tentă melodramatică, reușind însă, spre final, să găsească o gamă bogată de poezie și linia firească a personajului. Foarte talentat ni s-a părut S. Nekrasov, interpretul profesorului Miroiu. Sobru și degajat, sensibil, cu o ironie abia perceptibilă, Nekrasov a creat un tip căruia nu-i putem reproșa decît lipsa de amploare în marea scenă a actului II. Artista N. Donskaia, în rolul complex al domnișoarei Cucu, a reușit să construiască cu artă mai ales scenele actului II, semnificativul episod — act de acuzare al stupidei vieți provinciale. Interesant a fost felul în care a fost conceput și personajul Grieg, cu prestanța și aroganța unui mare bogătaş.

Decorurile lui H. Iacovlev (cu excepția panourilor laterale care rupeau conținutul piesei de schița unui oraș provincial) s-au încadrat organic în atmosfera generală a spectacolului.

Poate că nu ar fi trebuit să lipsească din textul tradus, replicile finale ale lui Sebastian, într-un fel lămuritoare pentru evoluția psihologică a personajului.

Desigur că spectacolul se va mai îmbunătăți pe parcurs, mai cu seamă în ceea ce privește autenticitatea personajelor și caracterul lor liric. Există la Teatrul Rus din Chișinău o echipă de actori talentați, cu mari posibilități artistice. Ei l-au descifrat pe Sebastian și l-au înțeles într-o bună măsură, transmitându-i mesajul artistic.

*

Carnetul reporterului cuprinde încă multe pagini, însemnări, nume și fapte. Adevărat, în locul unor observații critice, sînt notate cifre — milioane —, sînt notele luate în colhozuri; aproape la fiecare pagină întîlnesc o adresă sau un număr de telefon. Sînt numărați noii și bunii noștri prieteni. Îi am pe toți notați adînc în inimă, în filele unui nevăzut calendar, ale cărui foi s-au depănat prea repede, 21 de zile.

Am luat cu noi o bogată experiență și amintiri de neșters.

Dar am plecat și cu sentimentul unei datorii împlinite: eram primul ansamblu teatral românesc care dădea reprezentații în Uniunea Sovietică.

Și pentru a ilustra mai bine măsura în care datoria aceasta a fost dusă la capăt, să...

Dăm cuvîntul spectatorilor

Cunoscutul scriitor Andrei Lupan a spus: „Teatrul Național „V. Alecsandri“ din Iași întărește în capitala Republicii Moldovenești Sovietice bunul său nume cîștigat de-a lungul anilor. Născut într-un vechi centru de cultură și de înflorire literară, el ni se prezintă ca un sol destoinic al bogatelor tradiții care ne sînt dragi tuturor. Salut mai ales gradul înalt de cultură scenică și literară al artiștilor din Iași. Limba și bogăția de stil din *Coana Chirița*, reluate din paginile bardului de la Mircești, au răsunat în fața spectatorilor cu o plinătate și o prospețime uimitoare. O piesă despre moravuri și oameni străvechi a căpătat savoare și actualitate scenică datorită marelui talent al lui Miluță Gheorghiu, regiei inspirate a lui Victor Bumbescu. Ei au reușit să ne arate vie bogăția și valoarea literară a piesei lui Alecsandri, ei au redat comicul și satira cu măiestria unui talent viguros și cu disciplina scenică înaltă care au făcut ca *Chirița* să rămînă pe pedestalul ei clasic. Am văzut spectacolele *Horia*, *Gaițele*, *Nota zero la pîrtare*, în care cu deosebită plăcere am salutat același nivel nedezmîțit de cultură al actorilor, înțelegerea profundă a stilului literar. Limba spectacolelor, expresia literară înaltă a lor, au fost primite de către spectatori cu adevărat entuziasm. Am văzut cum în expresivitatea unor artiști ca: Marioara Davidoglu, G. Popovici, R. Ionașcu, Margareta Baciuc, C. Protopopescu și alții, limba și stilul spectacolului căpăta puteri vii, pînă la cele mai ascuțite nuanțe.

Ca scriitor am prețuit arta lor ca o adevărată școală de măiestrie și de cultură a limbii literare. Autorul și-a găsit nu numai interpreți măestri, dar și adevărați colaboratori, care, pe linia concepției sale și a expresiei sale literare, ridică croii piesei la o viață plină, la o semnificație de idei de mare convingere.

Iubitorii de teatru anume asta cer de la artiștii lor iubiți. Să fim încredințați că turneul prietenilor noștri din Iași ne va rămîne ca o amintire din cele mai plăcute. Pen-

Publicul participă în număr mare la reprezentarea piesei „Coana Chirița” de Vasile Alecsandri

tru artiștii teatrului „V. Alecsandri”, el înseamnă mii de prieteni și admiratori dintre cetățenii Republicii noastre.”

*

„Turneul Teatrului „V. Alecsandri” din Iași e unul din cele mai importante evenimente din viața culturală a Republicii noastre în anul curent. Varietatea repertoriului, bogăția decorurilor și mai ales jocul artiștilor din R.P.R., pe bună dreptate au cucerit admirația spectatorilor sovietici.

Succesul meritat al teatrului românesc poate fi lămurit în bună parte și prin comunitatea de limbă a actorilor și spectatorilor. Înscenările spectacolelor din literatura clasică și contemporană ne-au evidențiat clar faptul că tradițiile lui Alecsandri și Millo viețuiesc, fiind întruchipate în interpretările strălucite ale artiștilor din R.P.R.”, — a declarat V. Tolocenko — colaborator științific la Institutul de Istorie, Limbă și Literatură din Chișinău.

„Stăm departe de Chișinău și dacă venim din când în când la oraș, prea rareori ne lasă sumedenia de treburi să mai dăm și pe la vreun teatru, ori la vreun cinematograf. Sosiți cu lucru mult și de astă dată, ne-am croit totuși o sară liberă. Și apoi, unde mai pui și norocul ce ne-a pălit. Am găsit două bilete la Teatrul Național din Iași, la *Nota zero la putare*.

Ne-a plăcut spectacolul, tare ne-a plăcut și limba frumoasă, pe înțelesul tuturor, și jocul minunat al artiștilor și tema interesantă, plină de haz a piesei, într-un cuvânt toate ne-au bucurat nespus. Avem ce povesti acu consătenilor. Iar, pe de altă parte, plăcăm și cu învățăminte bune pentru scena clubului nostru. Din păcate, nu putem

sta mai mult în capitală. Ne așteaptă munca. Și chiar de am putea rămîne, ne cam îndoim să facem rost de bilete... că tare am fi vrut, s-o vedem pe *Coana Chirița*. Ne ducem cu nădejdea că dragii noștri prieteni de la Iași vor lua în seamă rugămîntea noastră: *poftiți și pe la Rediul Mare! Uă așteptăm!*" — ne-au scris Nicolae Surugiu, șef de club, și Vasile Taracioc, șofer.

*

Cerîndu-i o declarație pentru revista noastră, Ministrul Culturii, A. M. Lazarev, ne-a spus: „Înseși vastitatea și varietatea repertoriului care cuprinde piese de toate genurile sînt cele mai convingătoare dovezi ale maturității forțelor creatoare ale teatrului; drama eroică, comedia, satira, toate aceste genuri își găsesc interpreții cei mai nimeriți, Teatrul din Iași știind să folosească măiestria fiecărui actor pentru a reliefa conținutul pieselor. Alături de eroii trecutului, spectacolele teatrului reflectă în mod convingător viața oamenilor noi din R.P.R. Este deosebit de îmbucurător faptul că alături de maeștri ai scenei, colectivul teatral dispune de forțe tinere, talentate și bine pregătite, ceea ce constituie o garanție a viitorului acestui vechi teatru. Un cuvînt de caldă mulțumire se cuvine regizorilor și pictorilor scenografi, care au știut să monteze și să înceneze aceste spectacole“.

...Noi cei care am participat la acest turneu purtăm într-adevăr amintiri de neșters, bucuria de a fi cunoscut una dintre republicile marii Țări a Socialismului.

Și în această toamnă molcomă, bătrînul teatru al Iașului a căpătat, în confruntarea cu un public prieten, odată cu sărbătoreasca lui prăznuire, o infuzie nouă de tinerețe.

AL. POPOVICI

Spectacole și interpreți de valoare

Teatrul Muzical-Dramatic și Teatrul de Operă și balet „A. S. Pușkin“ din Chișinău au întreprins un turneu de trei săptămîni în Republica Populară Romînă, jucînd la Iași și în alte orașe un număr de spectacole interesante, care permit aprecieri elogioase la adresa artiștilor oaspeți.

S-au înfățișat lucrări variate ca gen și tematică, reprezentative pentru activitatea teatrului și a operei din capitala R.S.S. Moldovenești. De la renumita piesă a lui Lavreniev, *Descătușarea*, inspirată din frămîntările lui Octombrie 1917 (lucrare cunoscută la noi în țară sub titlul: *Ruptura*), pînă la comedia originală *Amarul dragostei* de Corneanu, de la feeria lui V. Alecsandri *Sînziana și Pepelea* la *Sărăcia nu-i cusur* a lui Ostrovski, prezentînd de asemenea *Omul și lupul* — piesă a autorului spaniol contemporan Angel Jimera — precum și o dramatizare după romantica povestire a scriitoarei ucrainene Olga Kobileanskaia: *O fată își caută norocul*, artiștii oaspeți au avut de parcurs o bogată gamă de personaje, cu atitudini, sentimente, trăiri, mentalități din cele mai deosebite.